

INGEZONDEN

BEDENKELIJKE PROPAGANDA MET BETREKKING TOT MOND- EN TANDHYGIENE

Poging tot beantwoording van het gelijknamige artikel onder-
teekend door twee bestuursleden van de Ned. Ver. voor Mond- en
Tandhygiene in het Mei-nummer van het T. v. T. 1938, pag. 421.

Bij het schrijven van deze woorden is het mij volkomen bewust, dat ik op deze plaats slechts een poging tot weerlegging kan ondernemen; uitvoerige weerlegging zal noodgedwongen elders plaats vinden, daar mij slechts 3 bladzijden zijn toegestaan om te weerleggen 13 bladzijden vol van ongegronde beweringen en beschuldigingen over mijn hoofd uitgestort. Daar het onmogelijk is in dit klein bestek alle ongegronde beschuldigingen met bewijsgronden te weerleggen, zal ik slechts de voornaamste beschuldiging ontzenuwen.

Men verwijt mij Miller's experimenten en onderzoekingen over tandpasta onjuist weer te geven. Het staat echter vast, dat Miller:

- I°. de slijpende werking (= schadelijkheid) van de in zijn dagen gebruikte tandpasta's experimenteel heeft bewezen. (Dental Cosmos 1907).
- II°. deze experimenteel aangetoonde slijpende werking = schadelijkheid van tandpasta in de monden van talloze poetsers als afslijpingen heeft aangetroffen, terwijl deze afslijpingen nooit werden aangetroffen in monden van personen, die nooit de tanden hadden gepoetst, gelijk *Grevers* hem kon bevestigen, nadat hij meer dan 6000 opgegraven schedels van een oud kerkhof had onderzocht. (Dental Cosmos 1907).
- III°. op deze slijpende werking in *woord en geschrift* de nadruk heeft gelegd. Naar Dr. *Schutte* te Haarlem meedeelde op de vergadering van 21 Mei 1938¹⁾ der Vereniging van Haarlemsche Tandartsen, in de discussie over mijn voordracht: „Mondverzorging zonder Tandpasta”, heeft Miller tijdens zijn leven op vergaderingen de tandartsen op de schadelijkheid van het tandpasta-gebruik gewezen.

¹⁾ De voorzitters der Ver. v. Soc. Tandhk. en der Ned. Ver. v. Mond- en Tandhygiene, benevens leden van de Commissie v. Meded. a/d. Pers der Ned. Mij. t. bev. d. Thk. waren voor deze vergadering uitgenoodigd. Geen enkele van hen heeft het de moeite waard geacht deze vergadering bij te wonen en zich aldus op gemakkelijke wijze op de hoogte te stellen van de argumenten, die tegen het gebruik van tandpasta zijn aan te voeren.

en de mondverzorging met schoon water aanbevelen. Ook in het door Dieck bewerkte nagelaten geschrift van Miller: „Notwendigkeit und Wert der Zahnpflege (1909)“ kan men dit advies lezen. Het is den bewerker ontgaan, dat het inconsequent was eenige bladzijden na dit advies te schrijven, dat men zuivering-zout of uitgeslibt krijt zou gebruiken. Immers Miller bewees in zijn proeven dat ook *uitgeslibt krijt* een slijpende werking op de tanden uitoefent, zoodat het advies om deze stof bij de mondverzorging te gebruiken onmogelijk van hem afkomstig kan zijn, maar op rekening van een onnadenkendheid van den bewerker gesteld moet worden. Dat Miller zijn proeven met een polijstmachine zou gedaan hebben, — zooals de geachte opponent meent —, is onjuist zooals ieder kan lezen in Miller's verhandeling over de slijpende werking der tandpasta's. En dat zijn microscopische afbeeldingen van tandpasta's voor de huidige pasta's niet meer zouden gelden, is een even grove onjuistheid, zooals iedere tandarts, die een microscoop ter beschikking heeft, zelf kan vaststellen. De huidige welbekende tandpasta's vertoonen blijkens mijn waarneming onder 't microscoop een beeld, dat niet veel verschilt van „de rommel, waarmee Miller zijn proeven deed“ (B. D. in *Ned. Tijdschr. v. Gen.* 1938, 21 Mei).

Hieruit zal gebleken zijn, dat ik zonder onbetrouwbaar te zijn als Miller's advies mag herhalen, gelijk hijzelf schrijft: „Reinig de tanden met schoon water, doe dit vooral 's avonds direct vóór het slapen gaan en gebruik daarbij een kleine, *schoone* tandenborstel“.

Uit het artikel van den geëerden opponent blijkt, dat hij mijn onderzoekingen nauwelijks voor de helft kent en deze helft bovendien slordig heeft bestudeerd evenals mijn antwoord en op zijn en Prof. Heringa's „Gerust-stellende Verklaringen“ in de Pers. Doch hierover en over de talrijke verdere onjuistheden zal elders gepubliceerd worden,

* * *

Mijn tegenstanders zijn van meening, dat een pennestrijd over de schadelijke werking van het tandpastagebruik gevoerd kan worden door het afwegen tegenover elkaar van citaten der auteurs pro en contra. Indien dit juist was, dan zou ik nooit over de schadelijkheid van het tandpastagebruik geschreven hebben, maar over de nuttigheid, want het aantal auteurs pro is enorm veel grooter dan het aantal auteurs contra. De methode van mijn tegenstanders is echter na de werken van Bacon, Descartes en Roger in de natuurwetenschappen voorgoed als ondeugdelijk beschouwd en dan ook sinds ongeveer drie eeuwen als onvruchtbaar verlaten, nadat deze methode in de Scholastiek der Middeleeuwen zijn tijdperk van grootste bloei had bereikt. Dit is ook de reden, dat men in dien tijd zoo weinig vorderingen heeft gemaakt op het gebied der natuurwetenschappen. Het is zeer te betreuren, dat deze Scholastische redeneermethode in de hedendaagsche tandheelkundige literatuur nog niet heeft afgedaan.

Zoals ik reeds vroeger in mijn open brief d.d. 22-3-'38 aan de Nederlandsche tandartsen schreef, kan men slechts door experimenten en onderzoekingen tot het vaststellen van natuurwetenschappelijke Waarheid komen, of deze Waarheid de meerderheid van stemmen heeft of niet. En deze experimenten en onderzoekingen zijn het, welke mij veroorloven te schrijven, dat iedere tandpasta schadelijk is voor den gebruiker, omdat:

1. De slijp- of polijstmiddelen, die in iedere tandpasta of tandpoeder aanwezig zijn, het glazuur der tandkronen en het tandbeen der wortels afslijpen. (Onderzoekingen en experimenten van Miller 1907, Head, Spiess, Bol).
2. Nooit zal men aan tanden, die nooit gepoetst zijn, afslijpingen aantreffen, zooals deze veelvuldig worden gevonden aan tanden, die met tandpasta gepoetst werden (onderzoekingen v. Miller, Grevers, Bol).
3. De veelvuldig in tandpasta aanwezige zeep veroorzaakt halscaries (onderzoekingen van Bol in 1936, welke nadien door talrijke nauwkeurige waarnemingen bevestigd werden).
4. Bij het poetsen met tandpasta geraken kleine deeltjes tandpasta in de tandvleeschzakjes en blijven daar liggen ondanks het uitspoelen van den mond. De onoplosbare pasta-bestanddeelen en vooral de oplosbare zeep veroorzaken ontsteking van het tandvleesch (onderzoekingen en experimenten van Naeslund, Ahrends, Bol). Door deze chronische ontsteking schrompelt het tandvleesch en de tandvleeschpapillen, zoodat de proximale vlakken der tanden bloot komen. Daardoor wordt de huidige mondverzorging met tandpasta ook tot oorzaak van proximale caries (onderzoekingen van Pollet).
5. Door deze chronische ontsteking van het tandvleesch, welke allengs in de diepte dringt, omdat dagelijks nieuwe ontstekingsverwekkende stof onder het tandvleesch wordt gebracht, wordt de processus alveolaris opgelost en gaan ten slotte de tanden los staan en uitvallen. (onderzoekingen van Dentz, Witthaus, Bol).

Onderzoekingen en experimenten, welke de nuttigheid of zelfs de onschadelijkheid van het tandpasta-gebruik vast stellen, ontbreken tot dusver. Waarop berusten nu de meeningen der auteurs pro tandpasta?

- a. Op de vaststelling, dat in tandpasta aanwezig zijn de stoffen, die er volgens de fabrikanten in moeten zitten. (o.a. Dobnowsky, refereert Hertzka in T. v. T.).
- b. Op de vaststelling der bacteriedoodende werking van sommige pasta's in vitro. (o.a. Klieve, Zahnärztliche Wochenschrift). Het is echter zeer de vraag of deze werking in den mond optreedt zonder dat de betrokken desinfectantia het tandvleesch mede beschadigen, zooals alle desinfectantia levende weefsels doen.
- c. Op vage indrukken opgedaan bij het onderzoeken van patienten ter gelegenheid van herstellingswerkzaamheden aan de tanden (o.a. Lind over de nuttigheid der cariesbestrijding van Glazurol tandpoeder in het T. v. T.).

- d. Op de meening der Patienten zelf (o.a. Dietrich in Zahnärztliche Rundschau 1935).
- e. Op hypothetische doctrinen, zonder eenige basis van experimenten (o.a. Backer Dirks en Kranenburg in T. v. T., Prof. Heringa).
- f. Op officieele rapporten, die een misleidende schijn van wetenschappelijkheid dragen, juist voldoende om bij oppervlakkige lezing den indruk van waarheid te wekken. (o.a. Solvolith Rapport van Prof. Waszicky).

Een Propaganda vóór het gebruik van Tandpasta, — zooals die der Ned. Ver. v. Mond- en Tandhygiene, der Ver. v. Sociale Tandheelkunde en der Ned. Mij. tot bevordering der Tandheelkunde —, welke zich baseert op citaten en meeningen der laatstgenoemde groepen van auteurs is zeer slecht gegrondvest en moet met recht bedenkelijk genoemd worden, zelfs al zou men van meening zijn, dat het de Bestuursleden dier Vereenigingen gelukt is mij te brandmerken als onbetrouwbaar en leugenachtig, in hun strijd met citaten, ja zelfs al zou men meenen, dat volkomen gerechtvaardigd zijn de geschreven en ongeschreven verdachtmaking en laster, waardoor men mijn voetsporen — gezet op den weg van verbetering der mondverzorging — tracht uit te wischen.

Ik wil dan ook eindigen met het uitspreken van de hoop, dat deze bedenkelijke Propaganda spoedig een waardig einde mag vinden door een totale ommkeer in het geestelijk leven van bovengenoemde Tandheelkundige Vereenigingen, welke Vereenigingen zonder twijfel zeer belangrijk werk ten nutte van de Volksgezondheid zouden kunnen verrichten, doch slechts indien zij de redeneermethoden der Scholastiek verlaten. Het blijft aan den lezers overgelaten spoedig zulk een nuttige crisis te bewerken.

Teuge (Geld.) 25 Juni 1938.

J. BOL Arts.

* * *

Wij hebben den heer Bol de gelegenheid niet willen onthouden tot een wederwoord, dat — in zijn eigen stijl — aan duidelijkheid niets te wenschen overlaat, waarmede de discussie onherroepelijk gesloten wordt.

Het wil ons voorkomen dat voorloopig over tandpasta's voldoende is gezegd, zooveel zelfs, dat het nu wel een ieder duidelijk zal zijn geworden, dat de kwestie van de meer of mindere schadelijkheid van die pasta's slechts zeer ondergeschikt is aan de wijze, waarop zij worden aangewend en dat wetenschappelijk de schadelijkheid of onschadelijkheid heel wat minder eenvoudig is aan te toonen dan de illusie van den zender is.

Alvorens aan de resultaten van enquêtes waarde kan worden gehecht, zal statistisch vast moeten staan, hoe gebitten er uit zien die *niet* geborsteld zijn; die *slecht* geborsteld zijn; die *goed* geborsteld zijn en wat voor monden dat zijn (cariesfrequentie etc.).

Eerst wanneer deze en andere gegevens op betrouwbare wijze zijn verzameld, zal een ernstige poging kunnen worden gewaagd het probleem — maar dan ook in zijn geheel — aan te vatten.

RED.